

گزارشی از :

اولین همایش بین‌المللی طب سنتی و مفردات پزشکی

اولین همایش بین‌المللی طب سنتی و مفردات پزشکی از تاریخ ۱۶ تا ۱۹ آبان سال ۱۳۷۹ به میزبانی دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما برگزار شد.

برگزاری این کنگره بین‌المللی حاصل همکاری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، وزارت کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی، سازمان بهداشت جهانی و حمایت ۱۸ شرکت دارویی از جمله شرکت‌های تولیدارو، ایران دارو، داروپخش، باریج اسانس، ایران داروک، سبحان دارو، گل دارو و... بود و تردیدی نیست که چنین محفل هم‌اندیشی علمی بزرگ که در آن بیش از ۴۶۰ مقاله علمی ارایه شده است تاکنون سابقه نداشته است.

ارایه ۳۹ مقاله از دانش پژوهان خارجی و ۴۲۸ مقاله از افراد صاحب نظر داخل کشور به صورت سخنرانی و پوستر، نشان از استقبال قابل توجه محققان از این همایش بین‌المللی دارد.

مراسم افتتاحیه در سالن خواجه نصیر مرکز

همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما از ساعت ۳ تا ۵:۳۰ بعدازظهر روز ۱۶ آبان با پخش سرود ملی جمهوری اسلامی ایران و قرائت قرآن کریم و سپس خیر مقدم و گزارش رئیس همایش، جناب آقای دکتر پیروی و سخنان مقام محترم وزارت بهداشت، جناب آقای دکتر فرهادی آغاز شد. در ادامه مراسم افتتاحیه، جناب آقای دکتر علی اکبر ولایتی، دبیر علمی همایش، پیرامون نقش خبری شاپور در شکل‌گیری پزشکی اسلامی و نیز پیروفسور ارسلان خوارزمی پیرامون فعالیت‌های علمی‌شان در کپنهاک ایراد سخنرانی فرمودند.

دکتر حبیب ا... پیروی رئیس همایش و رئیس دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ضمن تشکر و قدردانی از همکاران دانشکده داروسازی و سایر سازمان‌های حمایت‌کننده که خستگی‌ناپذیر و با عشق فراوان مشقت‌های برگزاری این همایش بزرگ را بر خود هموار ساختند، اظهار داشتند که نزدیک به ۲ سال پیش بود که ضرورت احیا و توسعه طب سنتی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و ماحصل گفتگوها این بود که طب سنتی می‌تواند در صحنه بهداشت و درمان کشور مسؤولیت پذیرد. لذا به عنوان یک

مرکز دانشگاهی این مسئولیت بزرگ را متوجه خویش دانست که در احیا و توسعه طب سنتی از نظر آموزشی، پژوهشی و درمانی، مطالعه و برنامه‌ریزی گردد. برگزاری اولین همایش بین‌المللی طب سنتی و مفردات پزشکی نقطه آغازین برنامه‌ریزی‌های دانشگاه بود و امید فراوان می‌رود که با برگزاری این همایش، احیا و توسعه طب سنتی در دستور کار مسئولین زیربط کشوری نیز قرار گیرد.

همچنین دکتر پیروی فرمودند که برگزاری اولین همایش بین‌المللی طب سنتی و مفردات پزشکی، مشارکت محققان و دانشمندان معزز داخلی و خارجی موجب نهایت خوشحالی و نشان‌گر تداوم و استمرار تلاش و تکاپوی علمی دانشمندان عزیز ایران اسلامی در جهت توسعه امر پژوهش و بستر سازی برای ایجاد یک جامعه سالم است. برگزاری این همایش بزرگ و باشکوه در سرزمین پیشگامانی چون ابن سینا، رازی و جرجانی جلوه‌ای خاص دارد که مبین تلاش پیشروانی است که در روزگاری بس دور بناهایی بلند برپایه‌های مستحکم استوار داشته‌اند و از نخستین بارقه بی‌فروغ دانش گذشتگان، مشعل‌هایی فروزان فراراه پژوهشگران آینده قرار داده‌اند و در این راه پاسخ به کنجاوی‌ها، کشف ناشناخته‌های علمی و کاربرد آن در حل دشواری‌های بی‌شمار زندگی انسان‌ها من جمله بهداشت و درمان گام‌های بلند برداشته‌اند. بی‌شک ارایه نتایج پژوهش‌های نشأت گرفته از ذهن‌های خلاق و فعال می‌تواند در ایجاد بستری مناسب‌تر برای آموزش دانشجویان و دانش پژوهان موثر واقع گردد و اگر این بسترسازی بتواند انسان‌های

مستعد و شایسته را براساس اهدافشان تربیت نموده و پرورش دهد، آنگاه دانشگاه به هدف‌های اولیه‌اش بسیار نزدیک گردیده و برگزاری چنین همایش‌هایی می‌تواند سودمند و در راستای روح و وظایف اولیه دانشگاه باشد.

در ادامه مراسم افتتاحیه دکتر محمد فرهادی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ضمن سپاس بیکران از همه دست‌اندرکاران این هم‌اندیشی بزرگ و آرزوی توفیق آنان فرمودند که این استقبال گسترده جامعه علمی اعم از تعداد سازمان‌ها، مراکز علمی و پژوهشگران شرکت‌کننده از یکسو و پذیرش بسیار وسیع مردم از سوی دیگر حامل پیام‌های بسیار ارزنده و بعضاً به ظاهر متناقضی است که در خور تأمل می‌باشد از جمله:

۱- حضور و همکاری اندیشمندان و محققان را نباید واکنش نیروهای سنتی در برابر پیشرفت‌های علمی دانست بلکه نشانی است از تمایل جدی دانشمندان با رویکردی نو به مسایل و آلام بشری، رویکردی روییده از واقعیت‌گریناپذیری که هرژمونی طب مدرن طی سال‌های متمادی نتوانسته است پاسخگوی کامل و مطلوب نیازها باشد. لذا زمینه برای جولان سایر مکاتب نیز فراهم آمده است تا حیات به ظاهر رو به انقراض خود را تداوم بخشند.

۲- در طی چند دهه گذشته که جوامع علمی و ارایه‌دهنده خدمت با ساز و کارهای روشمند امروزمین به تحقیق و تفحص در اصول، مبانی و روش‌های طب سنتی و گیاهان دارویی پرداخته‌اند موفقیت‌هایی کسب شده است که به لحاظ علمی و اقتصادی نمی‌توان و نباید آنها را

نادیده گرفت.

۳- ملت ایران تاریخی کهن با فراز و فرود بسیار دارد و در ادوار مختلف اندیشمندان و فرزندگان بسیار بزرگی در آن رشد و پرورش یافته‌اند و در کلیه زمینه‌ها از جمله علم و دانش نقش بایسته ایفا کرده‌اند اما امروز شواهد گوناگونی در کشور وجود دارد که نوعی احساس به حاشیه رانده شدن به لحاظ علمی در بین نخبگان و محققان و آحاد مردم به ویژه جوانان به چشم می‌خورد و همین امر تبدیل به انگیزه‌ای شده است برای تلاش در کسب هویت متناسب با شأن و منزلت ملت بزرگی که به نام دین داعیه سامان بخشیدن به امور دنیوی را دارد.

آقای دکتر فرهادی در ادامه سخنرانی فرمودند که طب سنتی ما از دو نظر باید مورد علاقه و بررسی قرار گیرد. یک نگاه کاربردهای علمی، تدوین و تبیین سهم و جایگاه آن در دانش امروزی و دیگری منظر فرهنگی این مکتب است. اگر در رویکرد اول بخش‌های قابل توجهی قابل استناد و کاربرد است در نگاه دوم سازگاری بسیار زیادی با فطرت انسانی و فرهنگ جامعه دارد. از این رو باید تلاش کنیم با مطالعه همه ابعاد طب سنتی به تناسب اهمیت و نقشی که این شاخه قدیم طب می‌تواند ایفا کند مورد توجه قرار گیرد و باید برای بسیاری از مسایل فرهنگی علمی امروز کشور از طریق بازسازی تاریخی فرهنگ پزشکی سنتی و نظریه پردازی درباره آنها، مبادرت کرد.

آنگاه آقای دکتر علی اکبر ولایتی، رئیس گروه طب اسلامی - طب سنتی فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران و دبیر علمی همایش، طی سخنرانی فرمودند که برگزاری چنین

گردهمایی‌های علمی که موجب آرایه دستاوردهای علمی و نتایج ارزشمند پژوهشی خواهد شد، خود زمینه و مبنای باارزش در جهت احیای طب سنتی و به‌کارگیری داروهای طبیعی که از مضرات و عوارض جانبی کمتری برخوردار هستند، خواهد بود. شرکت تعداد قابل توجهی از برجستگان علمی کشورهای مختلف در کنار دانشمندان و محققان کشور عزیز و اسلامی ایران نقطه عطفی در پیشرفت زمینه‌های طب مکمل و استفاده از روش گیاه درمانی خواهد بود که این حرکت باشکوه علمی را در نوع خود بی‌نظیر ساخته است. امید است که در این همایش بهره‌های علمی که حاصل تلاش بزرگان مکتب علم است راه کار تازه‌ای برای رسیدن به منزلت شایسته و بایسته علمی باشد که سالیان سال دانشمندان بزرگ اسلام و ایران چون محمد بن زکریای رازی، بوعلی سینا، جرجانی و ابوریحان بیرونی و... برای ما به ارمغان آورده و ما ضمن پاسداری از این ارزشهای عظیم بتوانیم برگی دیگر به تاریخ زرین علم ایران و ایرانی بیافزاییم.

در ادامه باید متذکر شد که یکی از اهداف برگزاری این همایش، ترویج استفاده از گیاهان دارویی در مسیر علمی و تجویز منطقی آنها از طریق نسخه پزشکان است زیرا که بنا به اظهارات آقای دکتر ایرج فاضل، رئیس فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، در سال‌های اخیر و پس از تأسیس دانشکده‌های پزشکی و آموزش پزشکی جدید در کشور، متأسفانه به عمد یا به سهو آموزش خواص گیاهان دارویی به دانشجویان پزشکی به‌کلی از نظر دور مانده و به دلیل فقدان مواد درسی لازم در دانشکده‌های پزشکی، آشنایی

پزشکان، با آثار و خواص این مواد صرفاً مبتنی بر علاقه و مطالعات شخصی بوده است و مصرف گیاهان دارویی به دلیل کم توجهی و بی‌مهری پزشکان به تدریج در مسیر غیر علمی و خارج از نظارت و هدایت جامعه پزشکی قرار گرفته است. از سوی دیگر در بیشتر سرزمین‌ها، چه در مشرق زمین که زادگاه گیاهان دارویی و علم استفاده از آنهاست و چه در ممالک پیشرفته غربی رویکرد و عنایت روزافزونی بر مبنای طب سنتی و ارزش گیاهان دارویی مبذول شده و پیوسته سعی در ترویج، به‌کارگیری و استفاده علمی، همراه با نظارت و کنترل این مواد دارند و به دلیل رویکرد و گرایش فطری مردم، در این راه بسیار موفق بوده‌اند.

مقالات ارایه شده در این کنگره بین‌المللی، در گرایش‌های مختلف فارماکوگنوزی (مفردات پزشکی) همچون گیاه‌شناسی دارویی، اصول استخراج مواد موثره از گیاهان، بررسی اثرات فارماکولوژیکی و بالینی گیاهان دارویی بومی ایران و سایر نقاط دنیا، فرمولاسیون داروهای گیاهی و کنترل داروهای گیاهی بودند. به‌طوری که تنوع مقالات ارسالی از ویژگی‌های بارز این همایش بود.

همچنین سخنرانی‌ها و پوسترهایی در زمینه طب سنتی، هومیوپاتی، انرژی درمانی نبض درمانی، دعا درمانی، یوگا، حجامت و... ارایه شدند که بسیار مورد توجه شرکت‌کنندگان در این کنگره بین‌المللی قرار گرفت. لذا بدین منظور بنا به نیاز و علاقه شرکت‌کنندگان، جلسات ملاقات با اساتیدی که در زمینه‌های مزبور مطالعات علمی و فعالیت‌های علمی داشتند، در تمام روزهای برگزاری همایش برگزار شد که

مورد استقبال قابل توجه داروسازان، پزشکان و سایر صاحبان حرف گروه پزشکی قرار گرفت و حتی در این جلسات پیشنهاد شد که انجمن متخصصان هومیوپاتی در ایران در همین همایش تشکیل شود.

در طول همایش همزمان با ارایه سخنرانی‌ها و نیز پوسترهایی پذیرفته شده، کارگاه‌هایی نیز در جهت تولید و فرآوری داروهای گیاهی با ریاست اساتید برجسته و متبحر در علوم مزبور تشکیل شد که در این کارگاه‌ها، جنبه‌های مختلف مفردات پزشکی و گیاهان دارویی که قبلاً نیز ذکر گردید مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. همچنین همزمان با برنامه‌های متنوع همایش، فیلم ویدئویی *the private life of plant* به زبان اصلی همراه با زیرنویس، برای علاقه‌مندان پخش شد.

در سومین روز همایش، جلسه‌ای جهت تأسیس انجمن متخصصان فارماکوگنوزی با حضور پژوهشگران برجسته در امور گیاهان دارویی و مفردات پزشکی برگزار گردید. در جنب این کنگره، غرفه‌های متعدد از سوی شرکت‌های مختلف داروسازی مرتبط با گیاهان دارویی وجود داشتند که از بین آنها می‌توان موارد زیر را نام برد: شرکت باریج اسانس، شرکت گیاهان دارویی زردبند، شرکت قطران گل ایران، شرکت نیاک، شرکت پورسینا، شرکت گل دارو و مرکز تحقیقات جنگل‌ها و مراتع و...

مقالات ارایه شده از سوی دانشکده‌های مختلف دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور از جمله دانشکده داروسازی، پزشکی، دندان پزشکی و... و نیز مراکز تحقیقاتی داخل و خارج کشور از جمله فرهنگستان علوم پزشکی

جمهوری اسلامی ایران، بخش‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دارویی مختلف، مرکز مطالعه و تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی، مرکز تحقیقات طب اسلامی، پژوهشکده گیاهان دارویی و فرآورده‌های طبیعی جهاد دانشگاهی، مرکز آموزش و تحقیقات وزارت جهاد سازندگی و نیز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و... ارائه شد.

همچنین شایان توجه است که مراکز علمی و دانشگاهی کشورهای آمریکا، دانمارک، ایتالیا، انگلیس، استرالیا، ماداگاسکار، هندوستان، پاکستان، کویت، آذربایجان، نیجریه، بنگلادش و سودان و... اقدام به ارسال و ارائه مقاله در این همایش کرده بودند و می‌توان گفت که حضور فعالی نیز در سمینار داشتند. چنانکه از بین مقالات ارائه شده توسط اساتید خارج از کشور، توجه و استقبال زیادی از سخنرانی‌های زیر به عمل آمد:

سخنرانی پروفیسور جفری کوردل (از کشور آمریکا) تحت عنوان:
(Biodiversity, traditional medicine, and drug discovery a symbiotic relationship)

و نیز سخنرانی پروفیسور ارسلان خوارزمی (شرکت کنند از کشور دانمارک) با عنوان «کشف و توسعه کلکون‌های، استخراج شده از شیرین بیان چینی به عنوان یک آنتی پروتوزوآ قوی جدید» و همچنین سخنرانی پروفیسور مایتاس کامپ (از کشور ایتالیا) با عنوان «مقایسه طب سنتی و طب مدرن و نیز انرژی درمانی».

در آخرین روز همایش نوبت به معرفی مقالات برگزیده در طی روزهای برگزاری همایش رسید و هدایایی به رسم یادبود به دانش

پژوهان برتر اهدا شد.

برگزیدگان روز اول

۱- دکتر پیام خزانلی با عنوان مقاله: فرمولاسیون خمیردندان از عصاره گیاه مسواک

۲- دکتر مازیار اشرفیان بناب با عنوان مقاله: نخستین شواهد جراحی جمجمه در ایران پیش از تاریخ

۳- دکتر محمد نبیل غیور با عنوان مقاله:
Pharmacological basis for the use of polygonum viviparum roots in diarrhoea

برگزیدگان روز دوم

۱- مهندس عباس زارع زاده با عنوان مقاله: تغییرات مقدار کل آلکالوئیدهای عروسک پشت پرده در واکنش به مقادیر مختلف کود از ته.

۲- فاطمه جسمانی با عنوان مقاله: بررسی اثر ضد قارچی عصاره آبی پوست دارچین و بهینه سازی روش عصاره‌گیری با استفاده از کمک حلال

۳- دکتر الهام حدیدی با عنوان مقاله: بررسی فارماکوکینوزی کندر

برگزیدگان روز سوم

۱- مهندس فریده مجیدی خامنه با عنوان مقاله: بررسی انسان شناختی طب سنتی در میان ساکنان روستایی شهرستان ارومیه

۲- دکتر فاطمه سفیدکن با عنوان مقاله: بررسی ترکیبات اسانس اکنیوفوراسابتورپیان

۳- سیده مریم زنجانیان با عنوان مقاله: اینترنت، ابزاری در خدمت تحقیقات فارماکوکینوزی